

UJ MAGYARSÁG

ELŐFIZETESI ARAK: EGY HONAPRA 3 PENGŐ, NEGYEDEVRE 9 PENGŐ, FÉLVÉRE 18 PENGŐ, EGYES SZÁM ARA KÖZNAPON 10, VASARNAP 20 FILLÉR

FELELŐS SZERKESZTŐ:
MILOTAY ISTVÁN

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VIII., JOZSEF-KÖRÜT 5,
TELEFON: 1-464-20, 1-464-23, 1-464-29 ES
1-444-00. POSTACSEKRSZÁMLA 6500

1938 február 5

SZOMBAT

V. évfolyam 28. szám

Gondolatok a krakói Wawelen

Irta: Hankiss János

Magyarország kormányzója ma átlépte azt a határt, amely valamikor a szabad lengyel és a szabad magyar hazá közös határa volt.

Eszményi és politikai határ csupán, sohasem tudta elhatárolni a lengyel embert a magyar embertől, a lengyel életet a magyartól. Krakóba, ahol vitéz nagybányai Horthy Miklóst egy nagy nemzet összesűrűdött szeretete és hódolata várja, magyar diákok tömegei mutatták az utat ahhoz az egyetemhez, amely fennállását és virágzását igazában Nagy Lajos leányának köszöni s ahol a világ legmeghatóbb fejedelmi panteonja, a Wawel, Báthori István sírját és a magyar kereszténységért elesett Jagello Ulászló üres szarkofágját őrzi. Lengyelországban a történelem lapjai és a mai nap kövei lépten-nyomon rólunk beszélnek; de még inkább meg fogja hatni Magyarországot az a férfi, amely meleg tüznyelvet, ottlétét érzést teremt minden magyar szíve köré.

Végtelenül jóleső megnyugvás ömlik el minden magyar vándor szívére, amikor — annyi balszerencse közepette — itt mindenfelé rokon mosolyt lát az őszinte arcokon. S minden óra, amit köztük tölt, erősebbé, magabiztosabbá teszi, mert nem tudja, minek örüljön inkább: a két nemzet érdekei örök összhangjának-e, vagy az azonos vérmérsékletek és az évszázadok alatt egybehangolódott élettípusok páratlan harmóniájának? Vagy talán annak a hatalmas és vigasztaló példának, amely a testvérország történetéből úgy magasodik elébe, mint isteni vigasztalás?

Nincs ilyen vigasztalás több multban és jelenben, nincs még egy ilyen ír a szent javasasszony, a História füvei között! Lengyelország hanyatlása, pusztulása, mohó ellenségek és vaksággal vert pártosok kezén megannyi lecke és analógia. Ha a lengyel történelem sötét lapjait olvassuk, az idegenhez szító oroszbarát párt tragikus rövidlátását, az idegen ügynökök fantasztikus terveit, az idegenek felkavarta társadalmi ellentétek végzetes szerepét, önkéntelenül a mi történelmünk katasztrófái jutnak az eszünkbe s hullott homlokkal állunk s verjük mellünkön a „mea culpát”... De aztán, amikor a lengyel férfiak és a lengyel nők, az otthon bujdoklók és a csodás energiájú emigránsok szakadatlan hőstetteinek eposzát olvassuk, megint magunkra ismerünk: a mi, korbács alatt tisztuló hősi életünkre, súly alatt növekedő pálmánkra, — azokra a „csodákra”, amelyek Jókai örökített meg számunkra s amelyekben éppúgy kifejeződik a magyar lélek maximuma, mint a lengyel lélek a Bemek, a Mieroslawskiak, a Dembinskiek csodálatos életében.

S úgy szeretnők folytatni a párhuzamot: ahogy az elparentált, hanyatlónak híresztelt lengyel nemzet feltámadt a jóskor jóslatai, a diplomaták „logikája” ellenére, úgy kell, hogy feltámadást érzünk mi is, akik fölött mások és — sajnos, néha magunk is — annyiszor megkondítottuk a lélekharangot. „Polonia

restituta” olyan csoda, amelynek el kellett jönnie, mert egy hétköznapi mértékkel nem mérhető, nagy nemzet lelke hitt benne. A háború elején mindenki érezte, hogy meg kell virradnia Lengyelországra, de a józan ész nem tudta elképzelni, hogyan? Ha Oroszország győz, a sírra még nagyobb követ hengerítenek; ha a központi hatalmak győznek, vajjon átadnak-e Lengyelországnak, amelynek feltámasztását elhatározták, mindent, ami történeti jogon illeti?

Isten különös — „logikus” — csodájaképpen mégis teljes lett a visszaállított Lengyelország. S amikor — magyar segítséggel — elkergette az utolsó felhőket is, amelyek fenyegették, a fájdalomtól sujtott magyar nemzet egyetlen igazi öröme sorstársának diadala volt. Azért, mert szerette, s azért is, mert diadala jövőbe mutató jele. Lengyelország győzelmének most lett teljes, a béke éveiben, amikor megmutatta, hogy a lengyel hanyatlás céltalanságát éppen az ellenkezője igaz. Hallatlan erő duzzad az Élő Szobor szenvedésektől edzett testében. A lengyelek évtizedek alatt el tudták foglalni az elvesztett gazdasági és kulturális pozíciókat: a wieliczki sóbánya mérnökeiktől a gdyniai hajóépítőkhöz mindenki megállta próbáját. A lengyel nép minden nélkülözést feledve és legyőzve hozta helyre házatáját s minden év félmillió lengyelrel többet számlál azon a földön, ahol — akárcsak ideleln nekünk — örök védekezésre kell elkészülnie a magasabbrendű fajnak. A nagy marsall, akinek érdeme, hogy a lengyel politika s a lengyel közvélemény szinte pillanatok alatt átfordult Magyarországra felé s keresés nélkül megtalálta ősi attitűdjét, nagyhatalmat hagyott maga után, amelynek nagyságát területénél és lakosságánál még sokkal jobban biztosítja a nagy lélek ott a szemek mélyén s a munka eredményeiben.

1833 november 20-án, majd két nap múlva újra, a magyar nemzeti imádság költője, Kőlcsey Ferenc, a pozsonyi országgyűlésen a nagy ügyvéd és a lángelme erejével foglalta össze mindazt, amivel Európa és Bécs előtt a magyar nemzet megokolta hírkészülését a lengyel nemzet mellett. Hazafelé, a magyar nemzet felé nem lett volna szükség ezekre az érvekre, mert ugyanis a magyar közvélemény legmélyéről vette őket a szónok. „Fussák végig a Tekintetes Rendek a mult öt század történetét! Hányszor nyitott a lengyel vendégszeretet a száműzött magyarnak hő kebelét és lakot! Hányan valának a régiak közül, kik ott állandóul maradván, az új hazának gyermekeit nemzék! S ime, a magyar vérből eredt lengyelek most a többiekkel együtt hurcoltatnak az ázsiai puszták vadságába, együtt bujdokolnak idegen országokon, keresvén és nem találván vigasztalást!” „Mik volnánk mi, Tekintetes Rendek, ha érzéketlenül néznők elestőket azoknak, kik sírjok szélén remény s bizodalom tekintetével fordultak felénk? Kik pol-

Horthy Miklós kormányzó elutazott Lengyelországba

A pályaudvaron a kormány tagjain kívül a lengyel követség egész tisztikara megjelent az ünnepélyes búcsúztatásra

Kánya Kálmán mondja:
Lengyelországban barátok várják a barátokat

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

Vitéz nagybányai Horthy Miklós, Magyarország kormányzója, a lengyel köztársasági elnök meghívására, pénteken este pontban 10 órakor a Keleti-pályaudvarról hivatal, Horthy Istvánnal, kíséretével és Kánya Kálmán külügyminiszterrel Lengyelországba utazott.

A Keleti-pályaudvar udvari váróterméne bejáratát erre az alkalomra nemzeti színű lobogókkal díszítették fel. A búcsúztatásra megjelentek. Ott volt Darányi Kálmán miniszterelnök, Radvánszky Albert báró, a felsőház alelnöke, vitéz Bobory György, a képviselőház alelnöke, Kánya Kálmán külügyminiszter, Röder Vilmos honvédelmi miniszter, Széll József belügyminiszter, Fabinyi Tihamér, az igaz-

ságügyminiszter ideiglenes helyettesítésével is megbízott pénzügyminiszter, Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter, Bornemisza Géza kereskedelmi és iparügyi miniszter, vitéz Sónyi Hugó, a honvédség főparancsnoka, vitéz Rátz Jenő a honvédség vezérkar főnöke, Apor Gábor báró, a külügyminiszter állandó helyettese, Karafíth Jenő főpolgármester, Szendy Károly polgármester, Senn Ottó, az államvasutak elnöke, Szép László miniszteri tanácsos, valamint a honvédelmi miniszter, a honvédfőparancsnok és a vezérkari főnök parancsértisztje.

Megjelent az ünnepélyes búcsúztatáson a lengyel követség egész tisztikara, élén Mycielski Kázmér gróf követségi tanácsossal és Namyslowski konzullal.

Elindul a Turán különvonat

A kormányzó mintegy negyed órával a vonat indulása előtt felesége és fia társaságában érkezett meg. Sorra kezeltfogott a búcsúztatására megjelent előkelőségekkel s mindegyikkel váltott néhány barátságos szót. Ezután az első vágányon álló Turán különvonat szalónkocsijába szállt fel. Ugyancsak felszálltak a különvonatra a kormányzó kíséretében résztvevő Uray István, a kabinetiroda főnöke, vitéz Keresztes-Fischer Lajos altábornagy, a katonai iroda főnöke, vitéz Koós Miklós első szárnysegéd, Brunswick György ezredes, útimarsall, vitéz Gerlóczy Gábor alezredes, Németh Tibor őrnagy és Scholtz Andor folyamőrkapitány, szárnysegédek, továbbá az utazáson a kíséretben kívül résztvevő Csáky István gróf követségi tanácsos, a külügyminiszter kabinetfőnöke,

Bakách-Bessenyei György báró követségi tanácsos, a külügyminisztérium politikai osztályának vezetője, Zilahy-Sebess Jenő miniszteri fogalmazó, a külügyminiszter titkára, végül Dabolczy András honvédtisztviselő.

A vonat elindulásakor a kormányzó megjelent a különvonat szalónkocsijának ajtajában, újra elbúcsúzott feleségétől, majd mialatt a vonat kigördült a pályaudvar üvegcarnokából, búcsút intett a megjelent előkelőségeknek.

Kánya Kálmán külügyminiszter Lengyelországba utazása előtt a következőket mondotta a Magyar Távirati Iroda munkatársának:

— Öszinte örömmel megyek Lengyelországba, ahol barátok várják a barátokat.

gári életüket egy hozzánk intézett köszönetírással végezték be; s kiknek idegen földön bujdokló maradványaik még most is részvétünk után esdeklenek?” Kőlcseyvel Magyarország is felelősséget érzett Lengyelországgal: érezte, hogy tennie kell az elbukó barátért, amint a lengyel hazafiak is érezték, hogy a magyar szabadságharcban természetes szerep vár rájuk. Hisszük, ma is érzik, hogy semmi sem változott s hogy akár a magyar Alföldön, akár a podóliai síkságon készül új leckére História, a nemzetek tanító mestere, mind a két tanítványnak szól az, amit mondani fog. S akárhonnan indul majd meg őrjöngő rohamára Európa ellen a végzet szökőárja, a két testvérnek szorosn egybekulcsolt kézzel kell teljesí-

tenie mindig azonos európai hivatását. Isten különös rendelése, hogy a nagy nemzetek közül az angol mellett talán csak a lengyel az, amely a krakói Wawelben megőrizte fejedelmei ily fényes sorának bátorító sírjait. A lengyel nemzet, amely megszűnt nemzet lenni, s mint nemzetiség, mint egyivású magánemberek lelkes társasága, vásárolta meg az osztrák kormánytól emlékeinek szenthelyét... De a nagy sirok jó tanácsadóknak bizonyultak s egy egész világ ellen küldötték diadalra szellemhadukat. Az eszmények legyőzték az erőket, a hit a logikát. Lengyelország szabad és a Wawel fejedelmi árnyai bizonyosan boldog, áldó vendégszeretettel fogadják Magyarország reményeinek méltó letéteményesét.